

การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์
ระหว่างกิ่งอ.เกาะช้าง จ.ตราดกับอ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

จุพวดี สุทธิประภา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีภูมิศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตุลาคม 2549

ISBN 974-5029-40-8

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ จุฬวดี สุทธิประภา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีภูมิศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพา
ได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ สมชาย เจริญพรหมพันธุ์)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ไพพรรณ อินทนิล)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วุฒิชชาติ สุนทรสมัย)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พณานานนท์)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สมชาย เจริญพรหมพันธุ์)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ไพพรรณ อินทนิล)
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วุฒิชชาติ สุนทรสมัย)
.....กรรมการ
(ดร.โกวิท กระจำง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีภูมิศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 10 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์สมชาย
เดชพรหมพันธุ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ไพพรรณ อินทนิล และ
รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒิชัย สุนทรสมย์ กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทาง
ที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา
ผู้วิจัยรู้สึกทราบดีว่าเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ กรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าเพื่อชี้แนะให้วิทยานิพนธ์มีเนื้อหาสมบูรณ์มาก
ยิ่งขึ้น จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านจากหน่วยงานในจังหวัดตราด จังหวัดสมุทรสงคราม
และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ใน
การวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อัมชา ก.บัวเกษร บุคลากรของศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยี
อวกาศและภูมิสารสนเทศภาคตะวันออก และพี่น้องชาวเทคโนโลยีภูมิศาสตร์ทุกท่าน ที่กรุณาให้
ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ตลอดจนท่านอื่น ๆ ที่มีได้เอื้อนามในที่นี้

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดาและน้องชาย ซึ่งเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัย
เสมอมา สนับสนุนจนสำเร็จการศึกษาและทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

จุฑาดี สุทธิประภา

46921684: สาขาวิชา: เทคโนโลยีภูมิศาสตร์; วท.ม. (เทคโนโลยีภูมิศาสตร์)

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์/ กิจกรรมการท่องเที่ยว

จุพวดี สุทธิประภา: การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ระหว่างกิ่งอ.เกาะช้าง จ.ตราดกับอ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม (A COMPARISON BETWEEN KO CHANG AND AMPHAWA HOME-STAY TOURISM MODEL) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: สมชาย เดชะพรหมพันธุ์, กศ.ม., ไพพรรณ อินทนิล, กศ.ม., วุฒิชชาติ ศูนย์สมัย, D.B.A., 162 หน้า. ปี พ.ศ. 2549. ISBN 974-5029-40-8

การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ระหว่างกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราดกับอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ของโฮมสเตย์ สภาพพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ กลุ่มนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ ลักษณะเด่นและลักษณะค้อยของแหล่งท่องเที่ยวและข้อเสนอแนะจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ และการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การตอบแบบสอบถามของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวระหว่างเดือนพฤษภาคม-เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า เอกลักษณ์ของโฮมสเตย์ทั้งกิ่งอำเภอเกาะช้างกับอำเภออัมพวาแตกต่างกัน 5 ด้านคือ ภูมิประเทศ วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อาชีพหลัก ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่มีเอกลักษณ์ทางสังคมคล้ายกันคือความเป็นมิตรต่อนักท่องเที่ยว

สภาพพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ของโฮมสเตย์ทั้งสองแห่ง แตกต่างกันอย่างเด่นชัด 3 ด้านคือ ลักษณะภูมิประเทศ วัฒนธรรมด้านการประกอบอาชีพและที่ตั้ง แต่คล้ายกัน 5 ด้านคือ ภูมิอากาศ วัฒนธรรมอันดีงาม ขนบธรรมเนียมประเพณี การกระจายและการคมนาคมเข้าถึง

การจัดการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการแบบโฮมสเตย์ทั้งสองแห่ง คล้ายกันทั้งด้านการแนะนำและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว สนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน และให้ความร่วมมืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนมากของทั้งสองแห่งมีความประทับใจสูงสุดแตกต่างกัน และมีหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ

กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนมากของโฮมสเตย์ทั้งสองแห่ง แตกต่างกันในเรื่องข้อมูลส่วนตัว ด้าน เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ แต่รายได้ของกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนมากมีรายได้ระดับเดียวกัน ขณะที่ความสนใจในการเลือกมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งสองแห่งแตกต่างกันทั้งด้าน

ภูมิประเทศ วัฒนธรรม อาชีพหลัก ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวทั้งสองแห่งให้ความสนใจเหมือนกันคือ ความสนใจอยากเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นมิตรไมตรีของคนในชุมชน

ลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่งคล้ายกันในด้าน มีเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติสวยงาม และมีการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน แต่มีลักษณะด้อยที่แตกต่างกันคือแหล่งท่องเที่ยวเกาะช้าง มีป้ายโฆษณาจำนวนมากและจัดวางไม่เป็นระเบียบ ไม่มีจุดชมวิวยอดนิยม ความไม่สะดวกของระบบสาธารณูปโภค และแหล่งท่องเที่ยวอำเภออัมพวา คือ ป้ายบอกทางไม่ชัดเจน การประชาสัมพันธ์น้อย รูปแบบการบริการยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

แนวทางการส่งเสริมพัฒนาของโฮมสเตย์ทั้งสองแห่งคล้ายกันคือ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว กำหนดรูปแบบการบริการให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน การดูแลความสะอาดของที่พักและห้องน้ำ ปรับภูมิทัศน์โดยรอบให้สวยงาม การปลูกจิตสำนึกให้มีความรัก ความหวงแหนธรรมชาติ และทำความเข้าใจรูปแบบการจัดโฮมสเตย์ที่แท้จริง

46921684: MAJOR: GEOGRAPHICAL TECHNOLOGY; M.Sc. (GEOGRAPHICAL TECHNOLOGY)

KEYWORD: HOMESTAY TOURISM/ TOURISM ACTIVITY

CHUNLAWADEE SUTTHIPRAPA: A COMPARISON BETWEEN KO CHANG AND AMPHAWA HOME-STAY TOURISM MODEL. THESIS ADVISORS: SOMCHAI DECHAPHROMPHUN, M.Ed., PAIPHUN INTANIN, M.Ed., WUTHICHAT SUNTHONSAMAI, D.B.A., 162 P. 2006. ISBN 974-5029-40-8

The purposes of this research were to study and compare characteristics of home-stay tourism models of Ko Chang Sub District, Trat Province and that of Amphawa District, Samut Songkhram Province. This study investigated the uniqueness, the geographical areas, the managements, the tourists, the strengths and the weaknesses, and the suggestions of persons involved in tourism of both places. The researcher collected data with an adoption of both a qualitative method using interviews and a quantitative method using questionnaires. The interviews were conducted with personnel in the organizations related to home-stay tourism. The questionnaires were administered to entrepreneurs and tourists during the period of May until June 2006. The statistics used for the data analysis was percentage.

The research results indicated that the characteristics of home-stay tourism models of Ko Chang Sub District, Trat Province and that of Amphawa District, Samut Songkhram Province were different in five aspects: geographical areas, local cultures, careers, local wisdoms, and tourist activities. The similar social characteristic was friendliness of local people.

The geographical areas of both places were different in three dominant features: geographical settings, cultures of main careers, and locations. The similarities were climates, decent cultures, traditions, and distributions and transportations.

The managements of both home-stay models were similar in terms of orientation and activities arrangement for tourists. Both models encouraged local community's participation in environmental preservation. Many organizations offered tourism supports in several different methods, and tourists had different utmost impressions.

Most of the tourists were different in terms of background in gender, age, education, career, but were similar in terms of an income level. Tourists' interests in selecting a destination were different in the aspects of geographical areas, cultures, careers, local wisdoms, and tour activities. However, they were similar in the interest in local wisdoms and friendliness of local people.

Strengths of both models were similar in historical events, beautiful natural tourist resources, and attractions that were correlated with the communities' lifestyles. Weaknesses of Ko Chang were excessive numbers of untidy billboards, no good- scenic viewpoints, and inadequate infrastructure. Weaknesses of Amphawa were unclear traffic signs and directions, limited public relations, and dissimilar standards of services.

Approaches to developing and promoting home-stay tourism models in both places were similar. Both of them need promotion and public relations, similar standards, clean lodging and restrooms, beautiful geographical landscapes, a sense of love and care for natural resources, and better explanation of the true concepts of home-stay tourism models.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	4
สมมุติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
การท่องเที่ยว.....	11
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	14
การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์.....	19
แหล่งท่องเที่ยวโฮมสเตย์ที่กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราดและอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	53
รูปแบบและวิธีการศึกษา.....	53
ประชากรศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง.....	53
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
เอกลักษณ์ของโฮมสเตย์.....	56
สภาพพื้นฐานทางภูมิศาสตร์.....	66
การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์.....	76
กลุ่มนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์.....	88
ลักษณะเด่นและลักษณะค้อยของแหล่งท่องเที่ยว.....	103
ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว.....	106
5 สรุปผลการวิจัย.....	110
สรุปผลการศึกษา.....	110
อภิปรายผลการศึกษา.....	112
ข้อเสนอแนะ.....	115
บรรณานุกรม.....	118
ภาคผนวก.....	127
ภาคผนวก ก ระเบียบสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวว่าด้วยการประเมินมาตรฐาน โฮมสเตย์ไทย พ.ศ. 2548.....	128
ภาคผนวก ข ระเบียบสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวว่าด้วยการใช้เครื่องหมายรับรอง มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ. 2548.....	131
ภาคผนวก ค มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย.....	135
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม.....	147
ภาคผนวก จ รายชื่อหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และรายชื่อสถานประกอบการโฮมสเตย์ตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป.....	159
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	162

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงเอกลักษณ์ของโฮมสเตย์กึ่งอำเภอเกาะช้าง.....	56
2 แสดงเอกลักษณ์ของโฮมสเตย์อำเภออัมพวา.....	61
3 เปรียบเทียบเอกลักษณ์ของโฮมสเตย์ระหว่างกึ่งอำเภอเกาะช้างและอำเภออัมพวา.....	64
4 เปรียบเทียบสภาพพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ทางด้านกายภาพ วัฒนธรรม ที่ตั้ง การกระจายและการเข้าถึง ระหว่างกึ่งอำเภอเกาะช้างกับอำเภออัมพวา.....	72
5 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกึ่งอำเภอเกาะช้างต่อการจัดการ	77
6 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอำเภออัมพวาต่อการจัดการ.....	81
7 เปรียบเทียบการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ความพร้อมด้านที่พัก อาหารและ โภชนาการ ความปลอดภัย การจัดการ กิจกรรมการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม ระหว่างกึ่งอำเภอเกาะช้างกับอำเภออัมพวา.....	85
8 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกึ่งอำเภอเกาะช้าง ระหว่างเดือนพฤษภาคม-เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2549.....	88
9 แสดงความสนใจที่ทำให้เลือกมาเที่ยวของนักท่องเที่ยวกึ่งอำเภอเกาะช้าง.....	90
10 แสดงเอกลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวกึ่งอำเภอเกาะช้างสนใจอยากเรียนรู้.....	91
11 แสดงเอกลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวคิดว่าเป็นลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยวกึ่งอำเภอ เกาะช้าง.....	92
12 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวอำเภออัมพวา ระหว่างเดือนพฤษภาคม-เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549.....	93
13 แสดงความสนใจที่ทำให้เลือกมาเที่ยวของนักท่องเที่ยวอำเภออัมพวา.....	96
14 แสดงเอกลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวอำเภออัมพวาสนใจอยากเรียนรู้.....	96
15 แสดงเอกลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวคิดว่าเป็นลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยวอัมพวา.....	97
16 เปรียบเทียบกลุ่มนักท่องเที่ยวระหว่างกึ่งอำเภอเกาะช้างกับอำเภออัมพวา.....	99
17 เปรียบเทียบความสนใจนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ระหว่างกึ่งอำเภอเกาะช้างกับ อำเภออัมพวา.....	101
18 เปรียบเทียบลักษณะเด่นและลักษณะด้อยของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างกึ่งอำเภอ เกาะช้างกับอำเภออัมพวา.....	104
19 ข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว.....	108

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงพื้นที่ศึกษาบริเวณกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด.....	5
2 แสดงพื้นที่ศึกษาบริเวณอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.....	5
3 แสดงที่ตั้งและการกระจายตัวของโฮมสเตย์ที่กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด.....	68
4 แสดงที่ตั้งและการกระจายตัวของโฮมสเตย์ที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.....	71